

Brönnestad kyrka

56.0800, 13.6981

Brönnestad kyrka är byggd på 1100-talet och bestod ursprungligen av absid, kor och långhus. Absiden ersattes på 1700-talet med ett rakslutande kor.

Enligt en gammal sägen började sockenborna först bygga en kyrkan på en annan kulle i byn. På en karta från 1700-talet finns denna plats omnämnd som "Kyrkiebakke". Kullen där det fanns en gränsten mellan Brönnestad och Nösdala byar försvann senare när den användes som grustag.

Sägnens berättar att stenarna som forslades dit på dagen försvann om natten!

Brönnestads kyrka har kvar sin klockstapel som byggdes omkring 1492. Det är en typ av klockhus som under 1700-talet var vanlig inte bara i Skåne, utan även Blekinge och södra Halland.

I en gammal skrift står det att kyrkan helgades åt jungfru Maria och ursprungligen kallades Ecclesia Sanctae Mariae, uppförd av en adelsman som hette Segurd.

I början av 1400-talet slogs valv i kyrkan och kring 1420 försågs de med målningar. Senare, troligen på 1700-talet, överkalkades valven och målningarna togs fram igen först i början av 1980-talet. Det visade sig att dessa målningar saknade motstycke i någon annan skånsk eller dansk kyrka. De är målade med en mycket vacker konturform som anknyter mer till europeisk tradition.

Men innan vi tittar närmare på kalkmaningarna ska vi se på kyrkans inventarier. Den gamla altaruppsatsen är skapad 1766 av Johan Ullberg. Altaruppsatsen förändrats dock 1880 av Hässleholmssnickaren Johan Sommarin. Han ersatte Ullbergs träsnidade tavla med en målning, utförd av Eva Ehrenborg på Hovdala. Ullbergs snidade altarbild hänger nu på norra långhusväggen men i något förändrad form. Två ängsfigurer som tidigare fanns på sidorna av uppsatsen finns nu placerade vid valvbågen till södra korsarmen. Johan Ullberg har även skapat predikstolen som har en baldakin försedd med de Ehreborgsa och Conowska vapnen.

I koret står en skriftestol från 1600-talet. Som namnet anger användes den vid skriftermål eller där man biktade sina synder inför prästen före nattvardsfirandet. Skriftermål infördes efter att Svenska kyrkan blev protestantisk efter reformationen under slutet av 1500-talet.

Kyrkans triumfkrucifix anges vara från 1400-talet, och hängde ursprungligen i trumbågen, men placerade sedan en tid över altaret.

I södra korsarmen finns två epitafium. den på den västra väggen är över prästen Jens Laurentien och dennes familj.

Det andra epitafiumet som hänger mittemot är från omkring 1700 och är över kyrkoheden Nicolaus Hartman, som när han blev präst i församlingen i mitten av 1680-talet, "konserverade" företrädarens änka Marna Gernsæus, som efterhand födde honom tio barn.

I södra delen av triumfbågen hänger ett så kallat begravningsvapen, över Jens Mickelsen Ehrenberg som dog 1691. På södra väggen i koret hänger fyra porträtt över tidigare prästpar. Överst Ebbe Bring den ädle med hustrun Abela Klintea. Nedanför ses Ebbe Bridge den yngre och dennes hustru Catarina Hallström. Men det är alltså jungfru Maria som dominerar i kyrkan. I korvalvet längst i öster tronar hon tillsammans med Jesusbarnet omgiven av helgon.

Bilden visar hur Maria ger Jesus mjölk från sitt bröst. Motivet kallas "Maria Lactans" och finns belagt redan från 250-talet i en fresk i Priscillakatakomberna i Rom. Maria finns också i en unik avbildning i västra valvet, och jag återkommer strax till denna målning.

Först dock några andra helgon som finns avbildade i östvalvet. Den Heliga Birgitta står med ett bläckhorn och en gåspenna som syftar på att hon skrev ner sina uppenbarelser. Kalkmålningen skapades ungefär vid samma tid som klostret i Vadstena byggdes efter Den Heliga Birgittas anvisningar.

Och ett av medeltidens populäraste helgon Olof Den Helige avbildas med en yxa i höger hand. Han dödades i slaget vid Stiklestad den 29 juli 1030 genom ett yxhugg.

I mittvalvet skildras Jesu sista dagar och där Maria är tillsammans med den döde Jesus i bilden med Jesu gravläggning. Det handlar alltså om Marias sorg när hon följer sin döde son till graven.

Så då till den unika bilden i västra valvet - en bild som inte förekommer någon annanstans i Norden. Den visar hur Maria sitter och syr på den klädnad som Jesus skulle bära hela livet och som enligt legenden blev större allteftersom Jesus växte. Det var också den klädnad som soldaterna spelade tärning om när Jesus korsfästes. Vi ser också hur Jesus, som barn håller på att lära sig att gå med hjälp av en gåstol!

Källor:

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Bok: "Kyrkorna i Skåne - en kulturhistoria". Siegrun Fernlund 1980. ISBN 91-85330-26-4

Bok: "Mariakyrkan i Brönnestad". Torsten Karlsson, utvidgad av Anders Bratt.